

SİGORTALI SAYILANLAR (5510 sayılı Kanun/md.4)

1-İş sözleşmesine göre çalışanlar (md.4/a)

2-Bağımsız çalışanlar (md.4/b)

- Gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar,
- Köy ve mahalle muhtarları,
- Esnaf ve sanatkar siciline kayıtlı olanlar,
- Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları,
- Diğer şirketlerin ortakları
- Tarımsal faaliyette bulunanlar

3-Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri (md.4/c)

- Başbakan, bakanlar, TBMM üyeleri, belediye başkanları, il encümeninin seçimle gelen üyeleri
- Sözleşmeli er ve erbaşlar

KISMEN SİGORTALI SAYILANLAR (5510 sayılı Kanun/md.5)

Bazı kişiler tüm sigorta kolları açısından değil yaptıkları işin niteliğine göre karşılaşılabilecekleri sosyal risklere karşı sigorta kapsamına alınmıştır.

- Hükümlü ve tutuklular
- Çıraklar ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler
- Stajyerler
- Üniversitede kısmi zamanlı olarak çalıştırılan öğrenciler
- Harp ve vazife malulü olanlar
- Kursiyerler
- Yurt dışına çalıştırılmak üzere gönderilenler
- 4046 Sayılı Kanun gereğince iş kaybı tazminatı alanlar
- SGK'dan emekli aylığı alanlar
- Taksiciler, dolmuşçular vb. şehir içi toplu taşıma araçlarında kısmi süreli çalışanlar ve kısmi süreli çalışan sanatçılar
- Tarım ve orman işlerinde hizmet akdiyle süreksiz olarak çalışanlar
- Ev hizmetlerinde bir ay içinde bir veya birden fazla işveren yanında 10 günden az çalışanlar

SİGORTALI SAYILMAYANLAR (5510 sayılı Kanun/md.6)

- İşverenin ücretsiz çalışan eşi
- Konut içinde yapılan işlerde çalışanlar
- Askerlik hizmetlerini er ve erbaş olarak yapmakta olanlar ile yedek subay okulu öğrencileri
- Yabancı bir ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyenler
- Yapım ve üretim işlerinde çalışan öğrenciler
- Sağlık kurumlarında işe alıştırılmakta olan hasta ve engelliler
- Bağımsız çalışanlar ve devlet memurlarından 18 yaşından küçük olanlar
- Tarım işlerinde süreksiz çalışanlarla tarımsal faaliyette bulunup aylık geliri düşük olanlar
- Bağımsız çalışanlardan aylık geliri düşük olanlar
- Kamu idarelerinin dış temsilciliklerinde istihdam edilenler
- Gençlik ve spor faaliyetlerinde süreklilik arz etmeyecek şekilde görevlendirilenler

SİGORTALILIĞIN BAŞLANGICI: ZORUNLULUK İLKESİ

- Sosyal sigortaları özel sigortalardan ayıran en önemli fark sigortalılığın zorunlu oluşudur.
- Sigortalı olmak kişi açısından bir hak değil aynı zamanda yükümlülüktür.
- Sigortalı kanunda belirtilen haklardan ve yükümlülüklerden kaçınamaz ve vazgeçemez.
- 5510 sayılı Kanununun 4.,5. ve 7. Maddelerinde belirtilen koşulları yerine getirenler kendiliğinden sigortalı olurlar.
- Sigortalı niteliğinin kazanıldığı andan itibaren SGK'de sigortalıya 5510 sayılı Kanunun öngördüğü koşullarla sigorta yardımlarını yapmakla yükümlüdür.
- Bu kanununun 7. Maddesine göre sigortalılık Kanunda öngörülen biçimde çalışmaya başlama ya da statüye geçmekle kendiliğinden başlar.

SİGORTALILIĞIN BAŞLANGICI (5510 Sayılı Kanun/Md.7)

İş sözleşmesine göre çalışan sigortalılar açısından (md.4/a)

Fiilen çalışmaya, mesleki eğitim almaya veya zorunlu staja başladıkları tarihten itibaren sigortalılıkları başlar.

Bağımsız çalışan sigortalılar açısından (md.4/b)

Kişilerin durumuna göre;

- Vergi mükellefiyetlerinin başladıkları,
- Şirketin ticaret sicil memurluklarına tescil edildikleri,
- Yönetim kuruluna seçildikleri,
- Göreve seçildikleri,

Tarihten itibaren başlar.

Devlet memurları açısından (md.4/c)

Göreve başladıkları tarihten itibaren sigortalılıkları başlar.

SİGORTALILARIN KURUMA BİLDİRİLMESİ (5510 sayılı Kanun/md.8)

- SGK'nın sigorta yardımlarını yapabilmesi ve yasanın öngördüğü öteki yükümlülükleri yerine getirmesi, örneğin primlerin ödenip ödenmediğini denetleyebilmesi, her şeyden önce sigortalıların varlığından haberdar olmasına bağlıdır. İşverenlerin veya bağımsız çalışanların sigortalılıklarını SGK'ya bildirme yükümlülüğü bu amaçla düzenlenmiştir.
- Belli sürelerde sigortalı işe giriş bildirgelerinin düzenlenerek SGK'ya gönderilmesi gerekir.
- Genel uygulama olarak kişilerin kendisinin değil, kayıt ve tescili yapan ilgili kurum, kuruluş ve birlikler, vergi daireleri, şirket yetkilileri veya esnaf ve sanatkar sicil memurluğunun giriş bildirgelerini SGK'ya vermekle yükümlü olması şeklindedir.
- Aynı şekilde sigorta niteliği sona erenlerin durumları da işten ayrılış bildirgeleri ile işverenleri tarafından, ilgili kuruluş ve vergi daireleri tarafından Kanunda yazılı süreler içinde SGK'ya bildirilir.
- Bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi halinde sorumlular hakkında idari para cezası uygulanır.

SOSYAL SİGORTALARIN FİNANSMAN KAYNAĞI OLARAK PRİMLER (5510 Sayılı Kanun/Md.79, 80, 81, 82)

Sosyal sigortalar primi Kanunun kendilerine karşı güvence sağladığı sosyal risklerden birinin gerçekleşmesi halinde yapılacak sigorta yardımları ile SGK'nın yönetim giderlerinin bir karşılığı olarak md.4/a ve c bendine göre sigortalı olanlar için sigortalının kazancının belli bir yüzdesi üzerinden, md.4/b bendine göre sigortalı olanlar için ise prime esas alt ve üst kazanç arasından kendilerinin belirleyeceği bir tutar üzerinden alınan parayı ifade eder.

Prime esas kazancın alt sınırı asgari ücret, üst sınırı ise asgari ücretin 7,5 katıdır.

Bu primler zorunlu olarak sigortalı adına ve hesabına SGK'ye ödenir.

Prim ödeme yükümlüleri sigortalının prime esas kazançlarını, prim ödeme gün sayılarını ve prim tutarlarını gösteren aylık prim ve hizmet belgesini SGK tarafından belirlenecek günün sonuna kadar SGK'ye vermek zorundadırlar.

Bu belgeler süresinde verilmediği takdirde idari para cezası verilir, süresinde yatmayan primler içinde ayrıca gecikme cezası ve faizi uygulanır.

SOSYAL SİGORTALARIN FİNANSMAN KAYNAĞI OLARAK PRİMLER (5510 Sayılı Kanun/Md.79, 80, 81, 82)

PRİM ORANLARI

- Kısa Vadeli Sigorta Kolları için kazancının %2'si
(tamamını işveren öder)
- Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları için kazancının %20'si
(%9'u sigortalı, %11'i işveren payı)
- Genel sağlık sigortası primi için kazancının %12,5'i
(%5'i sigortalı, %7,5'i işveren payı)
- İşsizlik sigortası primi için kazancının %4'ü
(%1 sigortalı, %2 işveren, %1 Devlet payı)